

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 8

Lýsingarprísur fyri mm: 20 oyru á
1. síðu, 15 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 17. februar 1951

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,50 + porto um fjórðingsárið

25. árg.

VARÐIN BIND XXVIII

Innihald Varðans hesa ferð er ikki fjølbroytt, men har aftur imóti er dygd í.

Fyrst er sjónleikur: Gyltalið eftir Íslendingum Dáviði Stefánsyni, og týtt av Hans Dalsgaard. Annað er grein av William Heinesen um Chr. Matras, sum í fjór fylti 50 ár.

Vit hava nú hópin av góðum sjónleikatýðingum, og hesin íslendski sjónleikurin »Gyltalið« er av teimum merkisverdu.

Evni er hitt æviga, av nógvum gitnum skaldum nýtt: kvinnukærleikin, sum rökkur út um heimsmark, og evnar at bjarga mannsins sál frá ævigari glatan. Jón og Jónskona er tað. ið leikurin snýr seg um. Jón er forherðingurin, sum einki gott rinur á, Jónskona hevur í tolini stríðst við hann livið alt, og hon situr uppi yvir honum, tá ið hann skal fara hiðani. Men alt hansara strev at fáa hann at at iðra seg um syndirnar miseydnaðist, og fyri ikki at Illimaður skal fara við sálini, heldur hon skjáltuna fyri nasar hansara, og har er sálin goymd. Jónskona fer so við skjáltuni hina tungu leið upp brekkuna til Gyltalið, sum dagast hægst uppi í erva. Stríð hennara at bjarga sál Jóns míns veksur og ikki minkar, tí goymdur í skjáltuni er hann sami forherðingur, sum hann var í livinum. Hann angrar einki og hevur tey ringastu orð til til báðar avsettu hövdingarnar Pætur og Paulus, ið tey hita við liðið. Teir eru strangir! men tá ið hin »milda Maria moy« kemur til sjóndar, fær Jónskona ein ugga: Maria moy skal heita á son sín, hin misskunnsama Krist, tí øllum teimum sum elska myrkið, skal hjálpin veitast.

Sjónleikurin endir við, at Jónskona fær Pál apostul at gloppa liðið so frætt, at hon tveitir skjáltuna inn um. Jón er í sæluni, og verður skryddur eins og øll hini frelstu.

Hesin sjónleikur hevur leikpartar, sum munnu vera ringir at spæla eins og at flyta fram á eini scen. Eitt nú hin fyrsta, tá ið Jón liggur at doyggja, hitt óndað eftir honum, og Jónskona

sum kvik fær sál hansara niður í skjáltuna og rubba bandið fyri.

Tað er skaldaverk at týða. Hann ið týðir skal liva seg inn í skaldsins hugsan, og so skal hann umskapa og aftur-geva mál hans. Ja, skaldaverkið skal fáa ein nýggjan málbúna, ið hóskar og ber evninum.

Lesarar Varðans vita, at Hans Dalsgaard er gott skald bæði í bundnum og óbundnum máli. Hesin sjónleikur er frálíka væl týddur. Málið er friskt og livandi og skapt til persónarnar.

Ongantið meir enn í sjónleikum er tað neyðugt at hava frískt og livandi tálumál. Leikurin skal sýna livandi fólk, og tey mugu málbera seg sum slik og ikki sum lisið uppeftir bók. —

*

Stórur stuttleiki er at lesa grein William Heinesen um Chr. Matras. Hon er ein heil søga. Tú sært Chr. Matras livandi lýstan á hesum fáu síðum, og William Heinesen við. Bæði hava gingið í skúla saman, og eitt sindur sjálvvirkur sigur hann frá viðurskiftum teirra millum í skúladøgnum — ein livsáskodan sum fór við vakstra mannaárunum.

Í sama skúla gingu eisini aðrir kendir menn: Jörgen-Frantz Jacobsen og Jacob Jacobsen róptur Schabbok. Tað ið eyðkendi hesar unglingarnar, at teir hugsadu, og teir yrktu um sínar hugsanir. Chr. Matras og aðrir við honum fóru av landinum, búsettust uttanlanda Chr. Matras bar minni um sína oyggj og sína fœðibýgd við sær. Og tey yrkti hann um. Tey lyftust upp í hægri plan, og komu í ykingunum at vera klassiskar og bornar av eini alheimskenslu. — Varðin hevði gott at bera, og vit vanta hann skjótt aftur.

M. J.

Hvat kann fiskimannafelagið gera?

Av og á fortelur blaðið »14. September« fyri fólki, at fiskimannafelagini gera ovligt við fiskimenninar.

Suðuroya fiskimannafelag kann ikki streika einsamalt. Hetta hava vit roynt, men fiskimenn norðan eftir komu og tóku skip út úr Suðuroy, og vit óttast fyri at slíkt hendir aftur, um vit royna at streika. Hetta veit »14. September« ógvugliga væl.

Aftur nú kemur sama blað og fortelur fyri fólki, at fiskimannafelagini kunna leggja tey skip hvørs reiðari ikki rindar pening í rættari tíð.

Tað hevði verið meira hóskandi, um harra Erlendur Paturson spurdi sín partamann harra jurist D. P. Danielsen sum er okkara sakførari og bað hann geva eina frágreiðing hesiðvíkjandi.

Undirritaði og fiskimenn eru takksamir fyri einaju ridiska vegleiðing men ikki fyri tóman propaganda, sum einki hevur við veruleikan at gera.

J. H. Danbjørg.

Djórapínsla

Sjálvt um nógv er gjørt fyri at fjálga um seyðin seinastu árin, restar kortini ógvuliga nógv í at seyðurin fær ta viðferð hann av røttum átti at fingið.

Alt árið má hann ganga úti og nógvastaðni er so vorið, at ikki kann komast honum til hjálpar um nógvur og drúgvur kavi skuldi komið. Í flestu stöðum doyri tí altíð nakað um veturin, so illa ber til at siga at seyðurin livir úti. Ringt má hann mangan hava tað, og hetta verður tí eisini at gera seg galdandi í tí endaligu úrtökuni.

Rætt vildi tað verið um landsins lógávuvald hevði skipað so fyri at ikki skuldi verið loyvt at havt flei í seyðir í haganum

enn hús var til. Í ringum vetrum má tað vera av størsta týðningi at allur seyðurin fær staðið inni, og ikki minst, fær ein sopp av hoyggj at eta tá ið einki fæst uttandura.

Nú taka nógvir menn nakað av seyðinum til hús um veturin og hetta vísir seg eisini at gera gott. Hann verður tá væl í holdum í lembingini, og góðskan av skurðinum verður haffettir.

Enn er tað langt frá at seyðurin verður vaskaður allastaðni.

Eisini hetta hevur sín allar størsta týðning. Seyðurin verður væl betur, og ullin nógv annaðleiðis enn ullin av seyði, ið ikki er vaskaður.

Ringasta viðferðin av seyðinum er tá hann verður tikin. Her kann verunliga rópast uppá beinleiðis djórapínsla. Seyðurin verður bundin og skal ofta flytast langar leiðir. Best komin á pláss verður hann ofta liggjandi bundin heilt leingi. Afturat øllum hesum skal hann so flytast víðari. Samanstúgvaður í ein trongan bil, og síðani samanstúgvaður umborð á einum hvørjum lítlum flutningsfari, ið møguliga skal runda verstu landoddar.

Tann pínsla, ið her fer fram er stór og fullkomuliga óforsvarlig undir øllum umstøðum.

Í Íslandi er lógarforboð fyri at binda seyðin, eins og lógarforboð fyri at avliva seyðin við knívi. Slíkar lógir eiga sjálvandi eisini at koma her á landi.

At slíkt sum at stinga seyðin til avlvis skal finna stað í einum mentaðum landi, er ófatuligt. Ein slík ómenniskjanslig gerð eigur ikki bert at verða avlögð, men beinleiðis bannað við lógarboðum, so viðkomandi ið ger slíkt verður sektaður, soleiðis sum t. d. Íslendingar gera nú.

Seyðurin hevur alstóran týðning fyri okkara samfelag, men hann kundi haft nógv størri týðning um hann fekk eina góða og forsvarliga viðferð.

Seyðabrákið pínist undir nógvum og stórum brekum, ið mugu rættast fyrr sum seinni. Vit hava mong talandi dømir um allar teir fyrimunirnar, ið standast av virkuliga góðari viðferð, sjálvt um henda viðferð ikki nýtist at kosta rættuliga nógv, og í øllum forum verður (Framhald á 2 síðu.)

Skipafelagið Føroyar

Telefonir 209 171 274

Tórshavn